

להצטרף לדוגמא. שלפעמים נוח לאדם שהתכן והעצה [וכל השנויים במשנה] יהיו מחוברים יחד. וכגון שהוא מוכר מינים אלו, ומניח אותם בחלון לראוה, והוא מעדיף שיהיו מחוברים יחד, כדי שלא יתפזרו ברוח. שכיון שכל אחד לעצמו הוא דבר קטן הרי הם עשויים להתפזר ברוח. הילכך הם מצטרפים לענין הוצאת שבת.

מתניתין:

המוציא אוכלים כגרוגרת – חייב חטאת.

ומצטרפין זה עם זה, אוכל אחד עם חברו לשיעור גרוגרת, מפני ששני בשיעוריהן. שכל מאכלי בני אדם שיעורם כגרוגרת.

חזין מקליפתן, שאינן אוכל ולכן אינם מצטרפין לאוכל להשלים לשיעור גרוגרת.

וכמו כן **גרעיניהן, ועוקציהן** זנבות הפרי,

לעשות מהם טלאי למרדעת החמור, הרי חתיכה זו מקבלת טומאת מדרס אם יש בה טפח על טפח, כאילו היה מכל מין בלבד טפח על טפח [שזהו השיעור ביחדו לטלאי].

וטעמו של דבר, כיון שאנשים אינם מקפידים בכך שהטלאי מורכב משני מינים. ומאחר שמצינו ששני מינים משמשים יחד לאותה מטרה, לכן הם מצטרפים לטומאת מדרס [עפ"י מהר"ם].⁽⁵⁾

ודייקנין: **טעמא** דמצטרפין, משום דראויין ל**יטמא** ביחד מושב. שיכולים לשמש ביחד כמרדעת לחמור הטמאה בטומאת מושב.

אבל אם אין ראוי ליטמא** ביחד בטומאת מושב,** כלומר, לולי הטעם הזה, לא היו מצטרפין, ואפילו לא חמור לקל.

ואם כן, כיצד אמר רבי יוסי בר חנינא לענין שבת דמצטרפין?⁽⁶⁾

עו-ב ומתרינין: **אמר רבא: הכא נמי, חזיא**

הילכך אעפ"י שכאן לגבי טומאת מת [עייין הערה קודמת לדעת תוס' דהכא מיירי לענין טומאת מת] אין שיעוריהן שוין, מכל מקום הם מצטרפין, כיון שמצינו במקום אחד ששיעורן שוה.

וכן הא דקאמר רבא דהכא נמי חזי לדוגמא, היינו שמצינו במקום אחד ששיעורן שוה, שכל אחד מהם אם הצניעו לדוגמא חייב עליו בכל שהוא. וכדתנן בריש פרק המצניע. הילכך, מצטרפין אפילו במקום שאינם שוים בשיעורם.

6. הקושיא היא מצירוף של עלי שום לחים ויבשים שאינם משמשים ביחד. דיבשים לא חזי לאדם, ולחים הואיל וראויים לאדם הרי הם עומדים לכך, וכאילו אין ראויים לבהמה. חי

מת, וקאי אשק ועור, שבהם השיעור האמור במשנה הוא נמי לענין שאר טומאות והיכא דלא יחדן למדרס, ועל זה קבעי למה מצטרפין. תוס' ד"ה ואמר.

5. הקשו בתוס' ד"ה הואיל, למה צריך להביא ראיה על כך שיש להם שימוש ביחד? והרי כאן גופא הם ראויים יחד למדרס, שהרי לכן נקט דוקא בסדר הזה דבגד ושק, ושק עור, לפי שהן ראויין להתחבר יחד ולשמש למדרס, ובמה עדיף צירוף לגבי טלאי מצירוף לגבי מדרס?

וביארנו כונת רבי שמעון באופן אחר: שהואיל ולענין טומאת מושב שוים כולן בשיעוריהן, דהיינו שאם יקצע מכל אחד מהם בנפרד כדי לעשות טלאי למרדעת חמור יהא שיעורו בטפח,

שנינו במשנה: רבי יהודה אומר: חוץ מקליפי עדשים המתבשלות עמהן.

ודייקנן: וכי רק קליפות עדשים, אין, מצטרפין, ואילו קליפות פולין — לא מצטרפים?

והתניא: רבי יהודה אומר: חוץ מקליפי פולין ועדשים. שאף קליפי פולין מצטרפין?

ומתריצין: לא קשיא. הא דמצטרפין בחדתי, בפולין חדשים. הא דלא מצטרפין, בעתיקי בפולין ישנים.

ומבארין: עתיקי — מאי טעמא לא מצטרפין?

אמר רבי אבהו: מפני שנראין הקליפין כזכובים בקערה, לפי שהן שחורות, ולכן אין הדרך לבשלם ביחד עם הקליפה.

הדרן עלך כלל גדול

פרק המוציא יין

מתניתין:

המוציא יין חי שיעורו — כדי מזיגת הכוס של ברכה, ששיעורו רביעית הלוג. ומתוך שהיין שלהם היה חריף היו נוהגין למזוג אותה, דהיינו להוסיף עליו מים ביחס

וסובן קליפות החטים הנושרות בשעת הכתישה, ומורסנן פסולתן הנשארת בנפה — כל אלו אינם מאכל ואינם מצטרפין.

רבי יהודה אומר: כל הקליפות אינן מצטרפות, חוץ מקליפי עדשים שמתבשלות עמהן. כלומר, רק הקליפה הפנימית שמתבשלת ביחד עם העדשים היא מצטרפת עמהן. ולא הקליפה החיצונית שנושרת בגורן.

גמרא:

והוינן בה: וכי סובן ומורסנן לא מצטרפין?

והתנן: חמשת רבעים מקב קמח ועוד מעט — חייבין בחלה, אם עשה מהם עיסה.

הן [חמשת רבעי הקמח] וסובן ומורסנן, אם יש מכולן יחד חמשה רבעים הרי הם חייבין בחלה.

הרי שהסובין והמורסן מצטרפין!

ומתריצין: אמר אביי: שאני חלה, שכן עני אוכל פתו בעיסה בלוסה, כשהיא מעורבת עם הסובין והמורסן. הילכך הכל בכלל "לחם הארץ" הוא וחייבים בחלה. אבל לענין הוצאת שבת צריך שהדבר יהיה חשוב, וכיון שבדרך כלל לא אוכלים את הסובין והמורסן, לכן אינם מצטרפין.⁽¹⁾

שבחלה, מאחר שעירבב את הסובין והמורסן יחד עם הקמח ועשה מהם לחם הרי החשיבם, ולכן גם אם הוציא כגרוגרת מאותו הלחם יתחייב. אבל הכא בשבת, שעדיין הוא קמח, אז

הר"ן [אבל משאר המנויים במשנתנו לא קשיא. שכולם ראויים ביחד לצורך איזו בהמה].

1. והתוס' רי"ד מפרש שההבדל הוא בכך,

נאמרו כל השיעורין הללו שבמשנה שהם פחות מרביעית אלא למצניעיהן בלבד. שרק לאותו אדם שהצניע את המשקה וחזר והוציאו די לו בשיעור של פחות מרביעית כדי להתחייב על הוצאתו. אבל שאר כל אדם, שלא הצניעו אותו, אינם חייבים אלא אם כן הוציאו ממנו רביעית⁽³⁾ [וחולק רבי שמעון על המשנה ששנינו בפרק הקודם שהמצניע עצמו חייב אפילו בכל שהוא, אלא שגם המצניע עצמו חייב רק בשיעור מסויים, אלא שהוא קטן מהשיעור שכל אדם חייב עליו].

גמרא:

תנא בתוספתא: המוציא יין — **כדי מזיגת כוס יפה** [התוספתא מפרשת מהו כוס דמתניתין].

ומבארין: **ומאי כוס יפה?** **כוס של ברכה** של ברכת המזון שהצריכו חכמים ליפותו [שטעון עיטור, ועיטוף, הדחה, שטיפה, חי ומלא כדאמרינן במסכת ברכות נא, א].

אמר רב נחמן **אמר רבה בר אבוחה:** **כוס של ברכה צריך שיהא בו יין חי רובע** [רבע] **רביעית** הלוג **כדי שימזגנו** יוסיף

של שלשה חלקים מים לחלק אחד יין. ונמצא, שכמות היין בכוס של רביעית הוא רבע מרביעית. ובשיעור זה חייב על הוצאתו בשבת מרשות היחיד לרשות הרבים.

חלב — כדי גמיעה, כמה שאדם בולע בבת אחת [והוא פחות ממלא לוגמיו, רמב"ן].

דבש — כדי ליתן על הכתית, מכה שעל גב הסוסים והגמלים שנוצרה מחמת כובד המשא [פירוש אחר: מכה שעל גב היד או הרגל של אדם].⁽²⁾

שמן — כדי לפוך בו אבר קטן של תינוק בן יומו.

מים — כדי לשוף, להמיס בהם את הקילור, תרופה ששמים על העין [פיהמ"ש להרמב"ם].

ושאר כל המשקין שיעורם — ברביעית הלוג.

וכל השופכין מים סרוחין שמשתמשים בהם לגבל את הטיט, אף הן שיעורם **ברביעית**.

רבי שמעון אומר: **כולן,** כל המשקין שנזכרו במשנה — שיעורם **ברביעית**. ולא

מצויין — הולכין בו אחר השיעור החמור, אעפ"י שאחד משניהם מצוי יותר. אבל דבר שאינו מצוי אלא לענין אחד, כגון יין, שאין רגילין להשתמש בו לרפואה, הרי אעפ"י שקצת בני אדם משתמשים בו גם לרפואה, אין הולכין בו אלא אחר שימושו המצוי, והיינו השתיה. מאירי עפ"י הגמ' להלן עח א.

3. דבעינן לענין שבת דבר הראוי לכל אדם,

אין הסובין והמורסן מצטרפין, כיון שאפילו אצל עני אין להם חשיבות עדיין.

2. ואעפ"י שהדבש עיקרו לאכילה, מכל מקום לא משערינן ביה בגרוגרת ככל האוכלין או ברביעית ככל המשקין, דכיון שרגילין להשתמש בו גם לרפואה אזלינן לחומרא, בשיעור הקטן, בכדי ליתן ע"ג המכה.

שכל דבר הראוי לשני שימושין, ושניהם

נדה הדומה ליין מזוג. ומבאר המושג והמזוג, היינו שני חלקי מים ואחד יין, מן היין השירוני, שגדל במדינה ששמה שרון.

הרי, שסדר המזיגה הוא חד על תרי. ואם כן לענין הוצאה צריך שיהא בו שליש רביעית יין. והוא הדין לענין כוס של ברכה. ודלא כרב נחמן!

ועוד תשובה לדבריך, שאתה אומר שבעצם שיעור ההוצאה ביין הוא רביעית ככל המשקין, אלא שאנו מצרפין לו את המים שעתיד להוסיף עליו.

וכי מים מונחין בכד מבלי שיוציאם, ובכל זאת הם מצטרפין לשיעור היין כדי לחייבו על הוצאת היין? והרי כשהוציא את היין עדיין לא היו בו המים, וכיצד יתחייב על הוצאתם?

אלא, על כרחך, החיוב הוא על הוצאת היין כמות שהוא, כיון ששיעור היין אינו כשאר משקין, אלא אפילו בפחות מרביעית, הואיל והוא חשוב שראוי לכוס של ברכה [ע"י הוספת מים].

ואם כן, אין ראייה מכאן לענין שיעור כוס של ברכה. כי יתכן שגם לאחר המזיגה עדיין הוא פחות מרביעית.⁽¹⁾

אמר ליה רבא: הא דקאמרת להוכיח מהמשנה דשני חלקי מים ואחד יין מן היין השירוני הם שיעור מזיגה של יין, לא קשיא.

עליו מים פי שלש מהיין ויעמוד על רביעית.

טו-א אמר רבא: אף אנו נמי תנינא כרב נחמן.

דהא תנן במתניתין: המוציא יין כדי מזיגת הכוס.

ותני עלה: כדי מזיגת כוס יפה.

וקתני בסיפא דמתניתין "ושאר כל המשקין — ברביעית". הרי שבמשקין הראויין לשתיה בעינן רביעית. ועל כרחך יין נמי שיעורו לענין הוצאה הוא ביין הראוי לשתית רביעית, דהיינו שיהא בו רבע רביעית יין כדי שלאחר מזיגתו במים יגיע לכדי רביעית [וכדמפרש ואזיל דרבא סבירא ליה שכך סדר המזיגה].

ומאחר שאמרנו שזו היא מזיגת כוס של ברכה, שמע מינה כדרכ נחמן אמר רבה בר אבוה, דכוס של ברכה צריך רובע רביעית, כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית.

ורבא אזיל למעמיה.

דאמר רבא: כל חמרא יין דלא דרי שאין מוסיפין עליו במזיגתו במים על חד חלק של היין תלת חלקים מיא — לאו חמרא הוא.

אמר אביי: שתי תשובות יש לי לומר בדבר:

הרא: דתנן במסכת נדה, שיש מראה דם

1. ודעת תוס' בד"ה ועוד, דאביי סבר דכוס של ברכה צריך רביעית יין חי, ולגבי הוצאה נמי

ואפילו לאדם עשיר וחשוב, ולא אזלינן בתר רובא. חי' הר"ן לעיל ע"ב ד"ה אלא למצניעהן.